

едиција

а
на
гр
е
м

уредник
Ален Бешић

Copyright © Милутин Ж. Павлов, 2024.

Copyright © за ово издање Културни центар Новог Сада, 2024.

Сва права задржана. Ниједан део ове књиге не може се користити нити репродуковати у било ком облику без писмене сагласности издавача.

Милутин
Ж. Павлов

ЛИЦА
НЕСТАЛОГ
РОМАНА

*Ако је рукопис романа
несишао у води,
појавиће се једног јутра као риба
да уледа на коину
вајру, њејео и дим сајорелој сна.*

Прво ѝризоришће

БОЈЕ И ОБЛИЦИ ЗАГУБЉЕНИХ СЛИКА У ПОВРАТКУ

*У маїли сећања
слућим власника изговорених речи
и враћам се облику њејовој лица.*

Швапско село Сенкт Хуберт остало је окачено о модро плавило багрема с картонским кофером моје мајке у петом поглављу несталог романа. Отисци врелих стопала босих ногу са плишаним прахом друма узвитлано круже небом треће реченице првог фрагментаријума.

Средиштем романа шири се авлија мог покојног деда Ђурице са шарагама паорских кола. Коњи испрегнути. Разбацани серсани. У шарагама светлуца лимени мртвачки сандук моје очевине донете са Сремског фронта. Три војничке сенке на белом кућном зиду.

И кобац у кругу жарног неба.

Из књижевне биртије Милоша Црњанског, пијан као земља, махнуо ми је Прока Натуралов.

Да ли то лица изгубљеног романа трагају за мојом сенком? Осећам, уходе ме. Сећањем на раскршћу минулих година утварно се распитују колико су у мени трошни, а ја у њима осмехнуто тужан и себи самом јаснији. И ко зна на чији облак личим у присетима њиним, ако их и има у ваздуху летње омаме.

И ја трагам, тражим их, претурам по сновима и којекаквим папирима. Отварам адресар. Слова се осипају као инсекти. Из утварних писама излазе лица у којима сам мислио да ме одавно нема.

Фотографски јасно ликове уситњавају маказе сатних казаљки, конфете, само конфете.

*

Реченица се увек оћкине од нечије душе, било да је изречена твојим или туђим нервом, свеједно, заћућти се ћако незнано куда.

Ако ћи се не ућнезди у ћамћењу и ако јој ниси оћворио враћиа своје бележнице да јој ѝружииш ућочишћие, заћубиће се и никада се разнобојној бележници неће враћиићии да ће разјоворно лечи у неком ћренућку.

Реченице су твоји блиски сродници као што су и речи које изговараш деца твоја језика и заслужују твој мар.

Уписане усвој, некад на улици, у аутобусу, чекаоници, без дајума, остијају као јодине у назнакама када су те походиле реченице.

Повратио сам и ја њих налазио листијајући сиве кадикад зајетљано фарсичне носталије, а бојме кадишто придошлим реченицама разрешавао сам и усвојне заврзламе у којима бих се нашао.

*

Када непце наквасим вином, двориште ми се језиком изврне у авлију. Наквасим ли језик ракијом, прозор ми се очас раскрили као пенџер. Чим ноздрвама узмиришем рум, новчаник широко зине као шлајпик илити буђелар да попуни празнину џепа. Тек испијени виски ногавицом чакшира загази у панталоне. Нема улице у Банату која неће нагазити на нечији сокак. Можеш ти код мене фруштуком сецкати сланину док ти доручак не пристигне с кајганом. Тја, тушта и тма нам се на језику затицало да без речи у празно не залутамо из века за (на)век.

*

Шетам по џеповима личну карту исте завичајне вароши оверене са десет државних печата у једном столећу, да се триред смрзнеш у листању фамилијарних исправа. А тек чији смо све солдати били барутним бароком опточеног лудила?

*

Три артеска бунара су још увек далеко. Двори их питка вода. И далеко је некад близу.

Кућну бунарску воду хаснирамо за заливање цвећа. Руже су увек жедне, нарочито лети. Зашкрипи ћерам у захвату воде за коње и осталу марву. И марва у нашој кући има свој витешки ред. Вода из авлијског бунара је тврда за прање веша.

Артеска вода је главни мокри адут за пиће иза сланог ручка, без ње се не може замислити недељна кокошија супа са резанцима дужим од пертле леве плитке ципеле мога ујака.

У недостатку кишнице артеском водом се суботом пере велики веш до ситних мушких и женских гаћа. Купамо се од пола до пола телесно једном

недељно у плеханом кориту, одрасли појединачно, деца групно уз обавезну рибаћу четку – лети нарочито и наочито. Купање у кориту важи за луксузно, а у великом лавору, спорадично, да нам интимни органи буду чисти ако нам се, не дао Бог, утрефи доктор, и још штошта.

Дању, што се нашег шора тиче, отеже се ред пред артеским бунаром дужи од гладне године – тако да уз чекање имаш увид са које стране се ко коме олајава по комшилуку који нам је ближи од Русије и Америке у комплету.

Једно такво водено чекање снимиио је филмском камером фини господин у белом оделу из Берлина, али ја лично тај филм никада нисам са својом фациом у гро-плану угледао, зато се ваљда у овом фрагменту телесно уписујем као артеско чекало.

Ноћу, нарочито иза поноћи, кад се цео шор распувава у сну, артеска вода цури упразно, јер ко ће у ситне ноћне сате с кантама у водене походе.

Е, ја иза првог поноћног сата, пазећи због сујеверја да не нагазим линију испод стрехе, јер ме могу уходити којекаквим глупостима зли духови, упрежем себе у двоколицу са буретом. Деда ми је скројио специјални мушки ам да коњски могу с лакоћом теглити ту водену двоколицу.

Пошто смо се почесто у сокаку играли с коња на магарца, није ми било тешко да изигравам воденог тегљача, али зато нас је кућни порцелански бокал на креденцу навек мамио свежим мирисом воде артеског бунара.

*

Чим се родиш, присваја те свет, а када ти се у оку суза појави, ишту те животне адресе.

Друїо ѿризоришїе

ОСЛИКАНО НА ТРЕЋЕМ РЕБРУ УШРЕГ

*Нађе ѿе конац неке реченице ѿлаве као масїило.
И заїледај се у ѿај конац,
увуци ѿа у иїлу сећања,
немој да ѿи се дуїме раскойчане усїомене закоїрља у заборав.
Може ѿи кадикад усїребайи.
Није конац реченице баш случајна ѿојава,
ма колико ѿи мислио да ѿи је садашње одело ѿоїаман.*

Вратио сам се из војске. Цветају увелико хризантеме. Ја жут као лимун. Шушкам шкрипутавим ципелама по жутом лишћу. Жуто одело. Црна кожна актн-ташна са тек ишчитаним комедијама Н. В. Гогоља. У вази три жуте руже.

*

Затурило се лето, загубиле се врућине. Омокрила јесен у лишћу увелом. Накостршила се зима. Варош спопало иње, а јутро ме трефило у канцеларији шефа варошког протокола. Из Београда са штамбиљем централне владе Југославије пристигло ордење чије је прсно качење заказано за суботу у подне у свечаној сали Варошке куће, уз уметнички програм.

Миленко, шеф варошког протокола, похтева да му за ту прилику сачиним избор патриотски помало жешћих стихова Ђуре Јакшића које ће декламовати у част орденаша ватрогасни официр, иначе врсни глумац аматер Ђока Биберов, гласом наквашеним и дубоким као да говори из бурета. Предлажем оштрим нагласком стихове *Ја сам сїена ал' крвава*. Миленко се хвата за главу, јер се ордење не дели са крвавим поводом. И ја га опет штрецем Ђуриним криком *И овај камен земље Србије*.

– Откуд нама у Банату камење?! – буни се Миленко, али хоће Ђуру.

– Ево, нека декламује *Кроз ѿоноћ нему и їусїо їрање*, уз тихане звуке варошких тамбураша – труним ја немоћно Миленку.

– Е, јеси блесав, ордење у подне, а ти *їоноћ кроз їусїо їрање* – налива, онако успутно, више себи него мени вињак.

– Па, када нећеш Ђуру, узми малог Јовицу из позоришта, он декламује из рукава *Републико наша ѿод сунцем слободе*.

– Е, та декламација штима – искапи Миленко вињак – још када и лустере попунимо сијалицама, има сала да блешти и одјекује. За ово те частим откупом књига за поклон гостима иза свечаног ручка, имаш ту књигу прича, који наслов, који то наслов беше...?

– *Кловнови долазе у ѿдне* – осмехнем се узвратно.

– Не може, јеси ли ти при чистој памети – шири руке Миленко – то су све виђени људи, скори до скорог, па ордење, а ја њима туп, па *Кловнови долазе у ѿдне*. Не приличи, брате, не приличи, а шта му то дође *Кловн*?

Ја, опет, мислим Миленко тера спрдњу, а он човек, стварно не зна.

– То ти је она шарена весела нашминкана фаца која засмејава у циркусу.

– Аааа – развуче Миленко – Мукица, а ја мислио... Е, то тек не штима.

*

Откинуту страницу зидног календара Антоније Негин згужва и баца је у кесу за отпатке. Указао се врели август. Први дан последњег летњег месеца обогатио је новом *личном карѿом* са трајним важећим роком. Није уживао у новој исправи ни три пуна сата, иста му се загубила са снимљеном фацом која као да и није била његова.

– А и шта ће мени лична карта – каже Антоније Негин – када ионако немам ништа од личног живота у овом тако лепо скројеном Сомбору, а и гади ми се да живим туђи живот. Нико ме лично ништа и не пита, а ти лични који би ме нашто и питали толико су безлични да им се и не исплати лично обраћање. И шта ће мени лична документа када ја немам ни себе самог пред овом цветном саксијом чије мушкатле, ево, заливам. Бришу ми и оно што сам до јуче био с учтивом керефеком да оно бивше ништа није ваљало, а немају још увек ништа добро да ми упишу као ново. Не могу казати да сам климав као половни намештај, а не могу казати и да нисам спортски одевен, чим изиђем на сокак видим да смо сви у тренеркама, цела варош тренира и тегли ваздушну линију по дужини и ширини. Да ме питаш којим се спортом бавим не бих ти могао казати, али да тучемо све државне рекорде испод нивоа, тучемо, него шта... Ево, ја се бавим прескакањем дневних obroка. И ноћу када ме стигне премор од живота и не укључујем струјно коло, отворим прозор широм и титрам помрчини, около мене промаја, па ваздух и мени узвратно титра у носу. И сад нека ми каже неко да живот није леп у звезданом титрању помрчине и

ваздушне промаје која ми проветрава душу и џепове. Ушли смо у моду шверца, где год да се окренем свуда шверц-комерц – вајка се Антоније Негин у осами пред огледалом – па ваљда ћу и ја прошверцовати ово мало живота без личне карте на овако скројеној земљописној мапи која полако и сигурно губи своје географско име.

У отвореном прозору ширила се сунчаница врелог августа.

*

Подне. Нека врелина усела у прозорска окна, не помера се. Померам реченице здесна налево, маштом разигравам водвиљ *Животи без таћа у салону толої фризераја*. У тој мајмунској игри бумбарског времена промишљам далек пут без повратне адресе.

Врата отворена широм.

На кућном прагу застала је дама у белој хаљини с увојцима светле косе сливеним преко рамена.

– Да ли у овој кући станује Милорад Петров?

– Ово је соба његових фотографија, он се никада није вратио из рата.

– А ви?

– Ја сам његов син, син на истој кућној адреси, изволите – померио сам столицу.

– У журби сам, нећу се задржавати. Имам тестаментарну обавезу даље рођаке по материној линији да уручим писмо ковертирано именом и презименом на вашег оца. Њена последња жеља била је да писмо дође до ове адресе, оно је како и видим део ваше очевине – уручила ми је коверат и једноставно се загубила у врелини лета.

Године зачињене влаталим травама пролазе, а тих увојака нема ни у слутном повратку. Да ли сам остао збуњен, затечен и засењен светлом загонетком њеног лица.

Ковертирано писмо је сачувано. Препис је у загубљеном роману. Ево, читам га изнова:

Сунце је са њуно свейлосџи ушло у моју собу.

Уџијам џу небеску моћ.

Шџа би џи и ја без ове свейле раскоши у очима?

Осџала сам, миљени мој, мешџанка

ове мале вароши
 у којој си и ти истио иако био обележен мојом сенком.
 Неће друге трају твоје сеобе
 у којима желим да ме имаш.
 Нећу никад престајати да будем мали сићушни инсект
 у властима зелених трава
 које си однео заједно са врхом
 у чијим ружама сам те чекала.
 Никада нећу изићи из твоја заборава.
 Чекаћу ласку твоју
 са облаком на белој хартији
 за који си рекао да је наш мали небески трај.
 Ништа не тражим од тебе,
 осим тога,
 да знаш да ниједна жена неће чезнути за твојом сенком
 као очи моје у њуном бдењу.
 Плакала сам на венчању
 док ми је мајичар уписивано твоје презиме крај твоје имена,
 желела сам жудно твоје презиме.
 Мислио је да се сузом радујем венчању са њим,
 јер нико није знао колико за тобом тујем
 и умрећу оћнути тој твојом.
 Нисмо се имали ни у сну,
 слутили јесмо да ћемо оћувати
 у твојим слицима којих нема мимо тебе и мене.

Одлажем писмо с ковертом. Покушавам да у словним знацима писма у целини одгонетнем, ако ништа друго, бар њено име. И како то да увојак светлог лица даме зађе у саму сен кућног прага и ненадано нестане.

И ко зна зашто је мој отац отишао у рат да се са те фронталне линије кући не врати. У позлати летњег поднева чуо се сопран женског гласа:

Рузмарине мој зелени,
 мој њенџеру окићени,
 скоро ћу те оћавити,
 на далеко ћувати.

*Мноје сїязе и боїазе,
крај извора воде хладне,
куд смо некад йролазили,
слайке часе йроводили.*

И песма је утихнула.

Да ли се због те жене која га је писмом призивала запутио ка сопственом забораву? Ако ни због чега другог, због овога писма вредео је повратак *лицима изгубљеної романа*.

*

Издаја је у поретку речи *бела врана*. Издаја је лицемерје и изругивање сопственог живота, пораз и понижење, њен терет припада ономе ко је и чини. Народ се не може издати, може се изневерити и обманути. Опет, неверство и обмана у блиском су сродству с издајом.

Лажи су брже од истине. Истина је као и правда спора; лаж је муња у пратњи грома, лакша је и хитрија од истине; истина је ход пужа, столетна корњача која зна куда, зашто иде и чему тежи.

Ко зверства чини у зверињаку и завршава.

Колико историја памти, а њено памћење је големо као и ово сирово глобусно клупко које се размотава хлађењем Сунца и мимо наше воље. Памћење историје не вара и каже да никада нити један агресор у виду трајања није коначно добио рат, осим ако генералисимус са диктаторским манирима Ф. Т. и лажни цар прљавог ужаса и претњи С. М. са својим истомишљеницима и заведеним ратоборницима мисле да су изузетак. Они су издали, још горе, обманули су сопствени народ. Своје животне мрзовоље и промашаје преселили су у хистерију и бес, издали су се невиђеним ужасом и прогоном невиних.

Да ли сам објавом писма непознате жене издао очеву интиму?

*

Кицош ти је шарлатан, лепршанко, ужива у модирању, олаки шармер у прикази. Викентије Шпрајц сав је од те феле људи. Кицош с фино штуцованим брчићима, прописно намирисан, Викентије распричава виц о Лали нежењи, јер и сам важи за вечитог младожењу. Сања женско срце које никако да му се утрефи у овако лепом животу.

– Докле ћеш шалабазати нежењен? – питали Лалу успутно.

– А шта могу кад ми је ташта нероткиња, молићемо лепо – одговарао би уз благи осмејак питачима.

Викентије Шпрајц увек у џепу панталона има кесицу свилених бомбона и ментолке за лично сисање. Ментол-господин. И реч му је намирисана. Чим га угледаш учини ти се да је тог трена сишао са филмског платна, романтично блесав. Не пије жестока пића нити дуван припаљује, свилена фаца. Свако јутро броји више од двадесет склекова. Викентије има четири љубавнице, с петом на видiku. Недељно се посвећује једној, и тако укруг. Држи се распореда као ваљано навијен вежер, звони у минут. Док с једном дејствује седмично, преостале три имају слободне недеље на вољу, али Викентије је као планета Марс у непрестаној орбити.

– Ја сам тим женскама – приповеда Викентије – и циркус и мађионичар, весели трик, хасна и разонода. Уредно их примам и обилазим, али не прекоредно, моја седмица на белом јастуку се поштује као што и ја ценим мирисе њихове чипкане постељине. И ту нема љубоморе, све нам је испеглано док се не изгужва. Чисто као суза, нема да фали. Ни од једне од мојих љубавница нисам затечен на погрешном месту са блудним намерама, ја сам ту педантан и дискретан. Не телефонирам много и ту сам штедљив, ја сам васпитан за уво на уво, и ту сам вешт... Знам како и када треба уденути лепу и нежну реч. Ни једна љубавница није уперила прстом на мене, нити пиштољ, не приповедам ово зато што сам плашљив, него зато што сам упућен у истину да сам човек који не трпи страву, буку, силу и срамоту, моје главно оружје јесте љубав и чежња у пратњи цветале руже. Све моје женске осетљиве су на румене руже, јер ја стигнем код мојих невино лепих госпођица пре него што им ружа, из претходног курмахераја, не увене у стакленој вази.

Треће њризориије

НОКАУТ СВЕТЕ БОКСЕРА

*Учестјало ми се њримиче
слика дрвене њолице с њраињавом облином
зидној сајта ујакове сјоларске радионице.
Мелодија усне хармонике све више личи
на цвејали бајрем.*

Миле Фигус ужива у зеленој храни. Доручкује зеље. Купус му се редовно забели на столу у подне. За вечеру задовољи се једном шаргарепом. Зеџ од човека. Фигус за сваку прилику. И зечја му је нарав, а не би се рекло да је плашљив. Живи некако напуштен и далек себи самом.

И једне ноћи док је крцкао кришку целера њему у кућу шупљу од празнине упадне неки намћор и бадаваџија.

– Јеси ли ти дотични Миле Фигус? – упита никоговић и бадаваџија.

– Као што видиш још увек се брковима имам испод носа – одговори Миле без нервозе загледа у уљеза.

– Има ли код тебе шта да се украде? – нервозно намћор гризе нокте.

– Осим мене, никог и ништа у кући немам, а то мало зеља исецкао сам за сутра, ако ти је по вољи носи мене, можеш и зеље, соли имам, богу хвала, за целу зиму.

– Али, господине Миле, ја нисам киднапер, поштено крадем, извињавам се, можда имаш неку ситницу? – трепће никоговић.

– Видим, фин си лопов, и немој сад хоћеш, па нећеш. Нисам ја лично баш ни јефтин, оно јест, јефтино изгледам, али важим – узврати Миле Фигус некако згужваном реченицом.

– То стоји... Јесте да трошиш зеље и кувани кукуруз, а ни зеље баш данас, колико знам, није џабака. Е, јеси гоља ко три празна пиштоља.

– Пааа, добро, видим спопала те лоповска грозница и шта да радим, ја немам, а ти нећеш да имаш ни то што немам, не знам, да ли да зовнем неког из комшилука?

– Баш би и могли – чешка се лопов иза уха – и чим дође тај ваш комшија, који је, даће бог, полицај, лепо му објасни да сам крао и оно што украо нисам, важи?

– Не важи – одбруси Миле Фикус – што би ја теби помогао када ти мени нећеш. Чим те сместе у бајбоканоу, ту ће пасти и нега и пун тањир са кашиком о државном трошку, а ја ћу и даље гаће на штап с осољеним зељем.

И лопов се окрене, провери да ли му је шрафцигер са виљушком без кашике у џепу и постиђен изиђе из Милетове шупље куће. А Милету жао лопова, спопала га нека гадна срамота да нема ни пола кромпира за себе, ни јабуку за лопова. На белом столњаку сасушена коприва и главица црног лука уз коју можеш заплакати.

*

– Оде воз – говорио је ујак укључујући радио. Ни данас не знам шта је тиме хтео казати.

– Не постоје изговорене речи које нешто успутно и не разјасне – била је важна теорија Косте Грујића.

Иначе, Коста Грујић је на речима шкрт човек, штедљив је и на гаћама и с аспиринама за главобољу. Један аспирин уситни тако да му траје четири дана уз чашу хладне воде. Живи некако метиљаво, и када хоће уме да неће. У искрзаном кожном шлајпику има за хлеб и млеко, што би рекла цењена телевизија на челу с нашом цењеном државном маштом, како имамо хлеба и млека довољно док нам душа млечно не побели. Ево, он живи млечно иако већ одавно нема млечне зубе, али шта је ту је, Коста Грујић штеди, чува ситне новце за крупну распродају. А и када стигне та јефтиноћа од распродаје он опет са згрченим новцима може да не може без хлеба и млека смислити како стандард узмакне улево или удесно, њему и распродаја испадне као скупочена рапсодија у жутом – флић, што би рекли, врапчија срећа.

– Оде воз, умео је твој ујак, пре него што раскопча дугме радијске кошуље, процедити кроз зубе – кашљуца и гунђа Коста Грујић док пијуцкамо јутарњу црну кафу, и даље ређајући речи тек да не ћути упразно. – Ево, чим се напнем, издувам и оно мало луфта што сам у радном веку стеко, нисам ни некаква килажа како би се дало и видети, грамирано спадам у дијеталне, а од свих слика имам само ону крвну, и то уредну. Јесам писмен, иако неписмено живим. Лажовима сам глупо надарен, међу поштене нисам вешт, тако када се све цакумпакира мени остане велико ништа, дупло ништа. Ни име ми није лично, поклонио ми га је кум на одређено време, а чиме сам ја њему узвратио, ничим?! Не знам, фамилијарно сам канда затечен на незгодно место где је истина, чим зинеш да се искажеш, висећа ћуприја на језику између две провалије. Истина

све каже пре мене, а прозирнија је од ваздуха, и не удахнеш је, а она издахне. Ја и не стигнем да мислим то што ме је већ смислило. Понашам се као да јесам човек, а живим као да ме нема у млечно белом дану... Оде воз, ајд, укључи радио да чујем какво ће време сутра бити, нешто ме жигнуло у десно раме.

*

Одавно ме нема, ја то знам, осећам, то ми је некако дубоко у души, а баш то, у дубини душе, јесте ластавичје гнездо, и ту су, ево, ласте у реченичном јату, разлећу се по белини хартије, ласте.

Из Цигларског сокака упадало се у – јамуре. Није то сокак великих кућа. Између два пенџера врата, цела кућа. Астал на расклапање био нам је кревет, шифоњер и креденац. Кућа као трап за кромпир. Живели смо као текунице у Цигларском сокаку, брзо се рађали, а још брже умирали. Недељом кад изиђемо у варош мирисали смо на цветали багрем и лебац тек извађен из врелих уста паорске пећи. Нисмо се бојали громава, севали смо очима на отворене бритве. Самом себи био си у Цигларском сокаку маказе и тоцило, мушки шишан на басамке, бркато жилетирани кад оматоримо – ако дотле стигнемо.

Да, упадали смо у јамуре. У тим јамурама смо и коње месили са глинено осмехнутим губицама. Такве коње, осим нас, умео је осликати само Пабло Пикасо. У јамурама смо бивали и боксери високе класе, перолаки, љубавно ојађени у првим споменарима у нокауту за две увеле руже. Цигларски сокак имао је опасно добре боксере. Сиротињски спорт. Игра муњевитих песница. Играли смо се олако и шакато. Тешки ливци Цигларског сокака пљували су гвоздени шлајм на ангро. Ливац кад пљуне, одзвони. Баш ти ливци су били главни навијачи са чегртаљкама околу ринга у центру главне варошке авлије. И ја сам међу тим боксерима припадао ђачкој дружини елитних понављача отрцаних скамија уметнички резбареним именима као што су: *Миленко Швајз*, *Ђока Прг*, *Миле Ајеркај*, *Јоца Срк*, *Аркадије Памјур*. Најглавнији од свих боксера био је Цвета Рузмарин са шакама тешким као тучани аван. И на марвеном кантару био је тежи од наставничког особља, с клемпавим ушима као овнујске клепетуше. Кад замане руком ускомеша ваздух и направи олују, а могао је једним ударцем ошамутити вола. У рефлексу је био зечије брз. О гранати храст имао је окачена три џака пуна песка од по стотинак килограма, па када почне лупати голим песницама и џак с песком помодри од удараца. И једног четвртка, пре него што ће киднути са часа математике на тренинг, Цвета извади из ђачке торбе два пара правих кожних боксерских рукавица,

уз отворени позив на директни бокс пред кракатим девојчицама. И ја, шта ћу, скупим петљу и уђем у ринг опцртан кредом, Цвета ми добаци рукавице, девојчице околу, упакујем ја шиљатоглав шаке и некако цупкам с равнотежом спрам Цвете који држи гард. Мушичавим ја њему испод носа и његових трокрилних рамена, и он изједаред испружи рукавицу улево и жвајзне ме удесно по глави с таквом лакоћом да ми је цело наставничко веће враћало свест поливањем хладном водом. Иза тог боксерског ударца почео сам писати уврнуте песме. Тешим се данас како сам у тим ветровитим годинама баш ја у целој школи дуго важио за јединог делију који је имао петљу да га Цвета нокаутира правом боксерском рукавицом.

Четврто њризориише

ВЕСЕЛЕ ПОЗЕ ВАРОШКОГ ФОТОГРАФА

*Баба Даринка је најлейше кревейске њозе
њњрошила на фњњњрафије,
али ње слике нико
осим зидноњ њледала њосњинске собе
видео није.*

Веса, звани Трта, наликовао је надуваном петлићу. Некако тртаст у ходу и кочоперности, стекао је и надимак Трта. Тај шпицнамет, како би казали равничари, одговарао је и његовој тршавој фризури која је спрам јајасте главе личила на петлову кресту. Трта је од свих пекмезарија највише волео дунст од вишања и важио је за главног фудбалера Некине баре. Чим он игра центарфора – победа је у џепу. Као леви шутер био је страва и за најбоље голмане великог варошког сокака. Није било куће коју он не би крпењачом могао прешутнути. Његова баба Данка волела је фудбал више него рођеног деду. На варошким утакмицама навијала је ватрено тако да су са њом и ватрогасци повремено имали посла. Није успела да упише тренерски течај, а хтела је.

Баба Данка је Весу док се шепурио у пеленама уводила у фудбалско чарање. Штрика зими џемпере и тек баци Веси пред ноге вунено клупче, а на клупче навале и он и кућни мачор. Веса се показао хитријим од мачора. Руком придржава флашицу са џуцлом, џуцла проређени гриз, флоћка у пеленама и дрибла клупчетом мачора.

Чим је из пелена ојачао, почео се утркивати са коњима и возовима који су чађавим локомотивама димили за Мокрин и Оросламош.

Са лоптом је чинио такве чаролије да су и гуске кривиле шије уживајући у његовим гуменим керефекама. Забаци лопту изнад чела и главом ту исту лопту разиграва с краја на крај сокака. Умео је са лоптом у вођењу главом да се попне на таван и да с истих мердевина сиђе с примиреном лоптом на челу. Лоптасто се поигравао с колена на колено, а тек с пете на пету. Када играмо на два гола, качкетима обележавајући стативе, не да нас је Веса Тртин мајмунисао грифовима и финтама... Зрикне левим оком, а зезне те десном ноздрвом, па забаци ножним палцем лопту испод табана с наглим уздизањем до пете и ти се толико збуниш његовим дриблингом да се о ваздух саплићеш. Чим би

играли сокак против сокака његова баба Данка је састављала тим са Весом као капитеном. Имала је две трумбете за једно навијање и била је троструко бучна чим њен унук Веса скрозира голмана.

*

Мој школски другар Цвеја имао је деду. Колико се сећам његовог деде, потписивао се као Бора Гргур и животно је био посвећен двома бабама уз споредно важну, венчану жену Даринку. У прочељу гостинске собе Гргурових увеличано је намигивала урамљена деда Борина слика из година пуне снаге. На том снимку – деда Бора је бркато раскречен, а над главом му је губица гриватог вранца. Вранац пропет предњим копитама пребаченим преко деда Бориних рамена, слика за циркус. Не знаш ко је више бећарски осмехнут на тој слици деда Бора или врани коњ!

Прва животна Борина сапутница баба Ленка имала је салаш и рано је остала удовица, а месила је кифлице са сиром којима би лично позавидео и млади месец. Друга животно везана женска уз деда Борин бећарски брк, баба Миланка, имала је човека с којим није могла да кући на лакат роди наследника, па се њен човек нагодио са Бором да он с његовом Миланком поради наталитетно. Он ће као отићи у Пешту на сајам растегнуто, дуже од пет дана, а Миланка нека види с којим ће унтерхалтом намамити у кревет Бору Гргура. И сваке године тако, Пешта, сајам, пет дана ни тамо ни овамо, Миланки са Бором пошло од испод пупка на скроз. Нашорало се толико синова да су, иза поодмаклих деда Бориних година, кућама населили сокак од ћошка до ћошка.

Баба Даринка није била љубоморна, волела је да се шаха с варошким фотографом. Чим Бора Гргур испразни кућу и крене да са баба Миланком увежбава наталитетну гимнастику, фотограф позове фијакеристу и очас попуни шаховску таблу фигурама.

Фотограф је Даринки приказивао надменог белог краља, а она би му фино контрирала осмехом црне краљице. Фотограф је уживао да га баба Даринка слатко ошамути до матирања. Није се либио да јој у предигри дарива топа форе. Деда Бору није штрећало то што му се Даринка шахирано швота са фотографом. Важно да кућа празнином не самује, а узвратно, фотограф га је сликао бесплатно у боји. У излогу фотографске радње, усликан у јахаћим позама, Бора Гргур уживао је почасно место као да је у каубојском биоскопу ортак Цона Вејна. Баба Даринка је најлепше креветске позе потрошила на фотографије, али те слике нико, осим зидног огледала гостинске собе, видео није.